

Letselschade bij vrijwilligers

Zijn verenigingen als werkgever aansprakelijk voor letselschade van vrijwilligers?

Nog niet zo lang geleden werd in diverse landelijke dagbladen gewaarschuwd voor een verhoogd aansprakelijkheidsrisico voor verenigingen. Met grote krantenkoppen werd duidelijk gemaakt dat verenigingen grote financiële risico's lopen wanneer een vrijwilliger een ongeluk krijgt tijdens werkzaamheden voor de vereniging. De wijze waarop dit nieuws werd gebracht heeft voor nogal wat onrust gezorgd onder verenigingsbestuurders. De vraag is of deze ophef wel helemaal terecht is. Moeten verenigingen zich inderdaad zorgen maken of valt het in de praktijk allemaal wel mee?

Aansprakelijkheid van een vereniging kan op verschillende manieren ontstaan. De belangrijkste juridische grond voor een schadeclaim tegen een vereniging is de onrechtmatige daad. Daarnaast kan sprake zijn van kwalitatieve aansprakelijkheid op grond van een specifieke hoedanigheid.

De onrechtmatige daad

Als een vrijwilliger een ongeluk krijgt tijdens de uitvoering van werkzaamheden voor zijn vereniging, kan hij trachten zijn schade te verhalen op de vereniging. De vereniging kan dan aansprakelijk worden gesteld op grond van het bekende artikel 6:162 van het Burgerlijk Wetboek; de onrechtmatige daad.

Hiervan kan sprake zijn als de vereniging heeft verzuimd een wettelijke voorschrift in acht te nemen. Zoals bekend is er een scala aan regelgeving waaraan ook verenigingen zich hebben te houden. Een voorbeeld is de Arbo-wet. Op verenigingen rust een algemene plicht om voor een veilige werkomgeving te zorgen. Deze zorgplicht geldt ook ten opzichte van de vrijwilligers.

Ook als er niet direct een wettelijk voorschrift is overtreden kan het toch zo zijn dat de vereniging de zogenaamde maatschappelijke zorgvuldigheidsnorm heeft geschonden. Als de vereniging iets heeft gedaan of nagelaten dat in het maatschappelijk verkeer als onbetamelijk wordt geacht, dan kan dat als onrechtmatige daad worden aangemerkt. Belangrijk is dat degene die de schade heeft geleden de bewijslast heeft. In het geval van de vrijwilliger moet deze dus aantonen dat hij schade heeft geleden door onzorgvuldig verwijtbaar handelen van de vereniging en dat de schade niet zou zijn ontstaan als de onrechtmatige handeling niet zou hebben plaatsgevonden. Indien hij dit niet kan aantonen, komt de schade niet voor vergoeding in aanmerking.

Een belangrijk verweer van de schadeveroorzaker kan zijn dat degene die schade heeft geleden zelf schuld heeft. In de praktijk leidt dit vaak tot een verdeling van de aansprakelijkheid tussen schadeveroorzaker en benadeelde omdat dan een gedeeltelijke eigen schuld wordt vastgesteld.

Kwalitatieve aansprakelijkheid

Naast de algemene aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad kan iemand aansprakelijk zijn vanuit een bepaalde hoedanigheid (ofwel kwalitatieve aansprakelijkheid). Zo bepaalt de wet dat een werkgever aansprakelijk is voor fouten van zijn werknemers. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor ouders wanneer hun kinderen schade veroorzaken. Een vereniging kan als eigenaar van een sportaccommodatie worden aangesproken wanneer de opstallen gebreken vertonen en iemand daardoor schade lijdt.

De uitspraak van het gerechtshof in Arnhem

Aanleiding voor de aandacht in de media voor de aansprakelijkheid van verenigingen is een uitspraak van het gerechtshof in Arnhem van begin 2005. In deze zaak ging het om een vrijwilligster van een dierenasiel die door een hond uit het asiel in haar hand was gebeten. De vrijwilligster deed een beroep op het artikel in het Burgerlijk Wetboek dat zegt dat hij die in de uitoefening van zijn beroep of bedrijf arbeid laat verrichten door een persoon met wie hij geen arbeidsovereenkomst heeft (in dit geval een vrijwilliger), aansprakelijk is voor de schade die deze persoon in de uitoefening van zijn werkzaamheden lijdt. Anders dan bij de hierboven besproken gronden voor aansprakelijkheid is hier geen sprake van een billijkheidscorrectie wegens (gedeeltelijke) eigen schuld. Volgens dit wetsartikel kan aansprakelijkheid van de inlener/werkgever alleen worden voorkomen als deze kan aantonen dat hij voldoende maatregelen heeft genomen om schade te voorkomen en bij opzet of roekeloosheid van degene die schade heeft. Is dit niet het geval dan is de werkgever/inlener volledig aansprakelijk. In beginsel een alles of niets situatie dus.

In dit geval vond het hof dat er duidelijke instructies waren gegeven om niet het hok van de betreffende herder binnen te gaan. Het hof oordeelde daarom dat het asiel niet aansprakelijk was, maar in de uitspraak is wel de bevestiging gekomen dat de relatie tussen verenigingen en vrijwilligers in juridisch opzicht moet worden beschouwd als een verhouding werkgever/werknemer. Bij (letsel-)schade van de vrijwilliger zou dit betekenen dat op de vereniging werkgeversaansprakelijkheid rust, met flinke financiële gevolgen voor de vereniging.

Verbond Nederlandse Motorbootsport

De gevolgen van 'het dierenasielarrest' voor verenigingen

De uitspraak is eigenlijk niet meer dan een bevestiging van hetgeen in de literatuur altijd al werd aangenomen. In die zin is er dus eigenlijk niets nieuws onder de zon. Daarnaast is in de uitspraak geen kwalitatieve werkgeversaansprakelijkheid vastgesteld. Dit betekent dat niet gezegd kan worden dat er in de relatie tussen een vereniging en zijn vrijwilligers altijd sprake is van een 'absolute' aansprakelijkheid als werkgever. De krantenkop 'vereniging als werkgever aansprakelijk voor schade van vrijwilligers' is dus misleidend. Verder is het nog maar de vraag hoe makkelijk een beroep van een vrijwilliger op het betreffende wetsartikel (7: 658 lid 4 BW) zal slagen. Naast het succesvolle verweer dat het dierenasiel heeft gevoerd (goede instructie), stelt het wetsartikel ook nog als voorwaarde dat er sprake is van het uitoefenen van een beroep of bedrijf door de inlener. Het is maar zeer de vraag of altijd zal gelden dat een vereniging haar activiteiten als bedrijf uitoefent. Tot slot kan dit aansprakelijkheidsrisico door de vereniging worden afgedekt met een aansprakelijkheidsverzekering. Alleen verenigingen zonder deze verzekering zouden zich zorgen moeten maken. Heeft het arrest dan helemaal geen nadelige consequenties?

Mogelijk zien verzekeringsmaatschappijen in dit arrest toch een aanleiding om de premies voor de aansprakelijkheidsverzekering voor verenigingen en stichtingen te verhogen. Immers uit de jurisprudentie blijkt dat het niet gemakkelijk is voor een werkgever om zich met succes te verweren tegen een claim op grond van artikel 7:658 BW (hoewel dit het dierenasiel wel is gelukt) en daarmee bestaat dan ook vaak een volledige aansprakelijkheid in plaats van een gedeelde aansprakelijkheid. Dit houdt dan een hoger financieel risico in. Daar is tegen in te brengen dat dit risico eigenlijk al lang bekend is en dus al in de huidige premies verwerkt zou moeten zijn. Gelet op de grote financiële gevolgen voor een vereniging als zij aansprakelijk is, is het raadzaam om de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen. Onderstaande tips zijn voor elke vereniging van belang.

Tips voor verenigingen die werken met vrijwilligers

1. Check de verzekeringsportefeuille!

Een aansprakelijkheidsverzekering (AVB) was al en blijft een 'must' voor elke vereniging. Van belang is dat daarbij alle hierboven genoemde risico's zijn verzekerd. Het advies is dan ook om de verzekeringsportefeuille nog eens goed door te nemen, en dan met name de aansprakelijkheidsverzekering.

2. Leef de wettelijke voorschriften na!

Voorkomen is altijd beter dan genezen. Het is dan ook van belang om als vereniging te zorgen dat aan alle wettelijke voorschriften wordt voldaan. Dit betekent bijvoorbeeld dat de vereniging moet zorgen voor deugdelijk materiaal en gereedschap. Ook is het aan te raden om de vrijwilligers goede instructies te geven wanneer zij werkzaamheden voor de vereniging moeten verrichten. Het is daarbij goed om deze instructies ook op papier te zetten. Er zijn verder tal van specifieke regels en voorschriften. Het advies is dan ook om te (laten) toetsen of de vereniging aan al deze specifieke regelgeving voldoet.

3. Denk aan de algemene zorgplicht!

De norm waaraan het handelen van de vereniging wordt getoetst is zoals aangegeven ruimer dan alleen de wettelijke voorschriften. Bij het inzetten van de vrijwilligers dient dan ook de nodige zorgvuldigheid in acht worden genomen. Daarbij kan het bestuur er ook voor kiezen om bepaalde werkzaamheden niet zelf te willen doen, maar deze uit te besteden aan gespecialiseerde bedrijven. Het onderhoud aan de verlichtingsinstallatie is hier een goed voorbeeld van.

Tot slot...

Met de zojuist genoemde voorzorgsmaatregelen kan het aansprakelijkheidsrisico voor de vereniging worden verkleind. Dit zal ook kunnen voorkomen dat de premies voor de aansprakelijkheidsverzekering sterk zullen stijgen. Maar veel belangrijker is nog dat daarmee de kans kleiner is dat een vrijwilliger iets overkomt. En dat is in ieders belang!

Dit artikel is geschreven door Mr Arthur van der Hoeft. Hij is als bedrijfsjurist werkzaam voor de KNLTB en in deze functie onder meer verantwoordelijk voor de juridische dienstverlening aan de ruim 1.800 aangesloten tennisverenigingen.